

Centrum pre európske a severoatlantické vzťahy

Extrémizmus ako bezpečnostná hrozba pre Strednú Európu

(Záver z okrúhleho stola, konaného 7. júna 2012 v Bratislave,
na téma: Cezhraničná spolupráca extrémistických skupín)

S podporou Open Society Foundations

Barbora Padrťová, Radka Vicienová (eds.)

Barbora Padrtová, Radka Vicenová (eds.)

Extrémizmus ako bezpečnostná hrozba pre Strednú Európu

(Závbery z okrúhleho stola, konaného 7. júna 2012 v Bratislave, na téma: Cezhraničná spolupráca extrémistických skupín)

Úvod

Extrémizmus je v súčasnosti jednou z najaktuálnejších problematík v kontexte stredoeurópskej bezpečnosti. Vzrastajúce extrémistické tendencie v Európe, ich reálna hrozba pre bezpečnostnú situáciu ako aj chýbajúca platforma pre odbornú diskusiu, sa stali podnetom na zorganizovanie okrúhleho stola o cezhraničnej spolupráci extrémistických skupín. Okrúhly stôl bol prvou zo série aktivít v rámci projektu zameraného na hrozbu nárastu extrémistických tendencií a ich dopadu na vnútornú bezpečnosť krajín. V diskusii vystúpili odborníci zo Slovenska, Českej republiky a Nemecka. Pridanou hodnotou bola aj pestrá inštitucionálna afiliácia expertov ktorí pochádzali z vládnych inštitúcií ako aj z mimovládneho sektoru a akademickej obce.

Cieľom okrúhleho stola bolo vytvoriť priestor pre stretnutie expertov a výmenu skúseností o najaktuálnejších otázkach a trendov spojených s vývojom extrémistických skupín. Zatiaľ čo v prvom paneli sa účastníci zaoberali aktuálnymi otázkami v oblasti finančnej, ideologickej a organizačnej spolupráce extrémistov v strednej a východnej Európe, v druhom paneli prevažovala diskusia o rôznych prístupoch k problematike a taktiež konkrétnych stratégií a spôsoboch riešení vzrastajúcej aktivity a popularity extrémistických skupín.

Finančná, ideologická a organizačná spolupráca extrémistov v strednej Európe

Diskutujúci sa zhodli, že jednou z najdôležitejších oblastí v rámci boja proti extrémizmu v súčasnosti je kybernetický svet. Práve transnacionálna povaha internetu a možnosti, ktoré ponúka, totiž znamenajú, že aktivity extrémistických skupín už nestačí vnímať iba v kontexte národnom či regionálnom, ale taktiež medzinárodnom. Práve preto je diskusia medzi odborníkmi z viacerých, najmä susedných štátov, vítaná. Účastníci si totiž uvedomujú, že práve absencia diskusie nielen medzinárodného charakteru, ale aj na úrovni spolupráce medzi vládny a mimovládny sektorom v rámci štátu, predstavuje jeden z hlavných problémov, ktoré komplikujú snahy o riešenie situácie. Prioritnou by teda mala byť mezinárodna, v tomto prípade najmä európska iniciatíva, zameraná práve na boj proti extrémistickým aktivitám v kybernetickom svete. Dôraz by sa mal napríklad klásť aj na šírenie aplikácií a hier s extrémistickým obsahom, čo je oblasť, ktorá nie je dostatočne kontrolovaná, ale o ktorej zároveň neexistuje dostatočné povedomie ani zo strany štátnych orgánov či škôl.

Experti diskutovali o medzinárodnej spolupráci extrémistických skupín z viacerých pohľadov. Ak napríklad hovoríme o organizačnej dimenzii, musíme sa zamerať na spoluprácu v rámci organizovaných štruktúr extrémistov, a to legálnych, čiže politických strán či záujmových skupín, ale aj nelegálnych, neonacistických či militantných zoskupení, z ktorých sú pravdepodobne najznámejšie transnacionálne organizácie Blood&Honour alebo Hammerskins Nations. Organizačná dimenzia spolupráce pritom úzko súvisí s ideologickou dimenziou, ktorá spočíva v kooperácii medzi podobnými ideologickými smermi, čiže napr. neofašizmu, neonacizmu a strán tzv. novej pravice, ktoré

zväčša predstavujú zástupcov extrémistických skupín v politike, čiže v legálnej sfére.

V rámci spolupráce neonacistického spektra sú pritom niekedy otupené i tradičné nacionalistické spory, aj keď transnacionálna spolupráca je limitovaná v prípade, ak dochádza k irendendistickým snahám z jednej alebo druhej strany. Napriek niektorým protichodným názorom existuje napr. spolupráca maďarských a slovenských neonacistov, medzi balkánskymi krajinami je však táto otázka stále komplikovaná, čo obmedzuje vzájomnú komunikáciu. Protichodné nacionalistické tendencie, ktoré viedli k neprekonateľným rozporom medzi extrémistickými organizáciami, sme koniec-koncov mohli vidieť aj v prípade nemecko-poľského sporu v rámci Európskeho národného frontu, ktorý vznikol ako organizácia zastrešujúca krajne pravicové politické strany či záujmové skupiny s neonacistickým zameraním. Konflikty napokon vyústili do rozpadu organizácie, pričom pokiaľ ide o spoluprácu ostali aktívne najmä organizácie v rámci osi „Berlín – Madrid – Rím“, čiže Národne demokratická strana Nemecka, Falanga v Španielsku a Fuerza Nuova v Taliansku. Podobné príklady limitovanej spolupráce je možné pozorovať aj v prípade extrémistických skupín v Srbsku s albánskymi či chorvátskymi zoskupeniami.

Čo sa týka finančnej spolupráce extrémistov nemej dôležitým faktorom je aj vzájomná nepriama podpora (napr. propagáciou white power koncertov v zahraničí, ktoré prinesú peniaze organizátorom, vystupujúcim hudobným skupinám, obchodníkom, atď.)

Okolo militantného spektra sa vytvorili i siete na pomoc uväzneným aktivistom (tzv. prisoners of war), kde existuje i finančná solidarita medzi jednotlivými národnými skupinami (napr. sa uskutočňujú benefičné koncerty, kde vyberajú peniaze na aktivistov väznených a stíhaných v

zahraničí; za týmto účelom sú však zriadené i bankové konta určené na zbierky). Finančná spolupráca sa však odvíja práve od organizačnej a ideologickej spolupráce, ktorá finančné aktivity do značnej miery determinuje. Vzájomná finančná pomoc je totiž závislá od miery a intenzity organizačno-ideovej spolupráce medzi jednotlivými organizáciami.

Účastníci sa zhodli aj na tom, že Nemecko je jednou z krajín, kde sú extrémistické tendencie najsilnejšie a zároveň sa čiastočne stáva zdrojom inšpirácií extrémistickej ideológie pre obdobné skupiny v strednej a východnej Európe. Príkladom je rozšírenie konceptu slobodných nacionalistov, neskôr aj autonómneho nacionalizmu, smerom do Čiech, ale aj Slovenska, ktorý však v týchto krajinách nebol tak úspešný a rozšírený ako v krajine pôvodu, keďže paramilitantné skupiny sa netešia veľkej priazni obyvateľstva. Primárnou stratégiou extrémistických skupín v Čechách a na Slovensku teda zostáva šovinizmus, antirómska rétorika a xenofóbia. Osobitnou charakteristickou črtou je latentný antisemitizmus, ktorý síce stále môžeme považovať za charakteristickú črtu tejto ideológie, účastníci sa však v diskusii zhodli, že už nepredstavuje dominantnú zložku stratégie, keďže hlavným mobilizačným prvkom ostáva postoj k rómskej otázke.

Účastníci diskutovali aj o tom, že spolupráca medzi extrémistickými skupinami je najintenzívnejšia medzi slovanskými krajinami. Takáto kooperácia však väčšinou nemá inštitucionalizovanú podobu, práve naopak. Ide prevažne o priateľské skupinové stretnutia. Najvýznamnejší predstaviteľ slovenskej extrémistickej scény Slovenská Pospolitosť (SP) udržiavala najmä v prvých rokoch svojho fungovania kontakty s viacerými organizáciami v susedných štátoch, ale aj so Srbskom či Rumunskom či Ukrajinou. Slovenská Pospolitosť bola okrem toho jednou z organizácií, ktoré sa

podieľali na projekte Európskeho národného frontu. V súčasnosti zoskupenie udržuje blízke vzťahy napríklad s českou Dělnickou stranou, pričom spolupráca sa prejavovala primárne vzájomnou účasťou predstaviteľov strán na protirómskych akciách v jednej aj druhej krajine. Účastníci diskusie sa v tejto súvislosti zhodli, že práve v otázke protirómskej rétoriky ako hlavnej agendy Slovenskej Pospolitosti a taktiež spriatelenej politickej strany Ľudovej strany Naše Slovensko vidieť, ako tendencie vývoja v Českej republike s istým časovým oneskorením ovplyvňujú vývoj na Slovensku. Séria protirómskych protestov v rokoch 2009 a 2010, ktoré strana organizovala pod heslom „proti zlodejom a parazitom“ totiž pripomína vývoj udalostí pozorovateľný v Českej republike. Po roku 2008 je okrem toho v prípade SP dokonca pozorovať podporu spolupráce s maďarskými zoskupeniami, a to najmä s Maďarským národným frontom, čo v prvých rokoch jej fungovania absentovalo. V roku 2010 sa napríklad spolu s Maďarským Národným Frontom a srbskou Národnou strážou SP zúčastnila akcie, ktorej názov bol „Pochod proti šovinizmu“ a ktorá predstavovala prelomový moment vo vzťahu slovenských a maďarských nacionalistických organizácií, ktorý bol dovtedy do zásadnej miery limitovaný protichodnými nacionalistickými názormi. V súvislosti s rodiacou sa spoluprácou medzi týmito dvoma organizáciami však niektorí účastníci upozorňovali najmä na fakt, že ide o ideologicky blízke organizácie, preto aj ich spoluprácu je potrebné vnímať najmä z pohľadu ideologickej dimenzie. Zatiaľ čo je v prípade slovenských extrémistických skupín môžeme pozorovať pozitívny postoj k Putinovej a Medvedevovej politike v Rusku, väzby a personálne prepojenie na Rusko nie je až také výrazné ako je to v prípade Českej republiky. Na druhej strane, českí extrémisti sú zase inšpirovaní primárne Nemeckom, Talianskom, avšak isté strategické koncepty a trendy sú preberané aj z Ruska, s ktorým tu existuje aj intenzívnejšie prepojenie. Isté snahy o spoluprácu boli zo strany českých

k stretnutiu Jobbiku a Maďarskej gardy na jednej strane a Národnej strany s Národnou gardou na strane druhej. Iniciatíva však stroskotala na rôznych názoroch na históriu.

Dôvodom rozdielov medzi mierou a intenzitou českých a slovenských medzinárodných kontaktov je fakt, že na Slovensku absentuje rozvinutá organizačná štruktúra či dostatočné finančné kapacity na to, aby bolo možné nadväzovať spoluprácu širšiu ako regionálnu, teda s organizáciami v okolitých krajinách. Na druhej strane však treba mať na pamäti dôležitú úlohu internetu, ktorý v niektorých prípadoch pomáha prekonať fyzickú vzdialenosť a umožňuje dostať sa do medzinárodných štruktúr aspoň v kybernetickom priestore.

Čiastkové závery

Z diskusie v rámci prvého panelu sa dajú vyvodit' nasledujúce čiastkové závery:

- V rámci Európy môžeme pozorovať tendencie smerujúce k odklonu podpory od koncepcie autonómnych nacionalistov a paramilitantných skupín, avšak čoraz väčšiu podporu získavajú subjekty, ktoré svoje programové východiská stavajú menej radikálne, ale ktoré napriek tomu využívajú najmä rastúcu nespokojnosť občianskej spoločnosti.
- Transnacionálna spolupráca extrémistických skupín je do veľkej miery ovplyvnená tradičnými nacionalistickými spormi medzi jednotlivými krajinami. Najsilnejšiu spoluprácu môžeme pozorovať medzi slovanskými krajinami, avšak v poslednom období sa objavujú snahy o nadviazanie kontaktov aj v rámci dlhodobo znepriatelených národov, ako je napríklad Slovensko a Maďarsko.

- Miera a intenzita kontaktov extrémistov so zahraničnými organizáciami je limitovaná aj organizačným a finančným zabezpečením, internet však predstavuje spôsob, akým sa zoskupenia môžu do medzinárodných štruktúr aspoň virtuálne, čo predstavuje najväčšiu výzvu do budúcnosti.

Proti-extrémistické nástroje

V diskusii v rámci druhého panelu sa experti sústredili najmä na hodnotenie prístupu zo strany vládnych orgánov, ale aj mimovládnych organizácií. Ako hlavný problém sa ukázal nedostatok financií v mimovládnom sektore, ale aj neefektívnosť a nesystematickosťou programov a stratégií zameraných na boj proti extrémizmu.

Diskutujúci posúdili pozitíva aj negatíva programov zameraných na deradikalizáciu spoločnosti a tiež prevenciu vzostupu extrémistických tendencií. Popri represívnej rovine boja proti extrémizmu, ktorá je v réžii štátu a jeho bezpečnostných zložiek, tvoria totiž podstatnú súčasť aktivít neziskových organizácií v tejto otázke. Účastníci sa v priebehu diskusie zhodli, že nestačí iba neustále kritizovať a poukazovať na negatívne črty extrémistických skupín, pretože snaha o argumentáciu voči dogmatickým ideológiám je odsúdená na neúspech. Rovnako nie je postačujúce zamerať sa v rámci boja proti extrémizmu na organizačnú zložku, pretože zakázanie extrémistických organizácií situáciu nerieši, práve naopak. Ich predstavitelia sa zvyknú prezentovať na verejnosti ako hrdinovia odporu, bojovníci za spravodlivosť a zástupcovia vôle ľudu. Potrebné je preto postaviť svoje aktivity pozitívnym charakterom, čiže nezameriavať sa iba na kritizovanie a odradzovanie bez ponúknutia relevantne odôvodnenej alternatívy. Prevencia by pritom mala byť zameraná najmä na

zvyšovanie odolnosti ohrozenej skupiny obyvateľstva (napríklad ekonomicky či sociálne slabšej) voči extrémistickej ideológii. Opatrenia proti extrémizmu by však mali byť komplexné a nezameriavať sa iba na podporu a aktivity v sociálnej či ekonomickej oblasti, ale mali by sa kombinovať aj s oblasťou právnej podpory či vzdelávaním občianskej spoločnosti.

Ako kľúčová sa ukázala otázka identity, a to najmä v súvislosti s potrebou osvetly a podpory demokratických štruktúr a inštitúcií občianskej spoločnosti, v rámci ktorej by malo byť podporované vzdelávanie obyvateľov k demokracii, jej teórii, praxi a hodnotám. Diskutujúci sa zamerali najmä na otázku, či predstavuje demokratická identita dostatočne silnú alternatívu oproti neonacistickým či neofašistickým identitám, s ktorými sa extrémisti stotožňujú najmä prostredníctvom znakov a symbolov, ktoré pri demokracii absentujú.

Expertí sa nevyhli ani diskusii o tzv. exitových programoch a ich potenciálnom využití v krajinách strednej a východnej Európy. Programy spočívajú v snahe umožniť extrémistom bezpečný odchod z neonacistickej scény a sociálnych vzťahov, ktoré v rámci nej existujú, pričom dôraz je kladený primárne na upustenie od násilia, zmenu pohľadu na svet a nahradenie ideológie inými hodnotami. Cieľom je dosiahnuť kognitívnu alebo behaviorálnu premenu jednotlivca. Otázkou však ostáva uskutočniteľnosť a efektívnosť takýchto programov v štátoch strednej a východnej Európy, ktorých malá rozloha komplikuje snahy o vytrhnutie jedinca z jeho prostredia, keďže predpokladom úspešnosti programu je často potreba úplne opustiť pôvodné prostredie a presťahovať sa do iného mesta. Ako jednu z inšpirácií diskutujúci spomenuli Dánsko, v ktorom napriek menšej rozlohe je program úspešný. Pri realizácii exitových programov je však podstatná spolupráca viacerých

zainteresovaných aktérov, najmä sociálnych a pracovných úradov, psychológov či rodiny a priateľov, ale aj štátnej správy, bezpečnostných zložiek, justície a v neposlednom rade aktérmi z neziskového sektora. Problémom je aj chýbajúca politická vôľa presadzovať tieto stratégie.

Všetci diskutujúci sa však zároveň zhodli na tom, že nestačí sa zameriavať iba na prácu s extrémistami a snahy o deradikalizáciu, ale je potrebné primárne dosiahnuť, aby sa do neonacistického prostredia nedostávali stále noví jedinci. Ako riešenia môžu slúžiť najmä vzdelávacie programy a osveta zameraná na poskytovanie alternatív k extrémistickým názorom a ideologickým predpokladom, ako aj na učenie demokracie a demokratickým hodnotám už v mladom veku v rámci školskej výučby. V tomto ohľade je kľúčová práve úloha mimovládnych organizácií, ktorých aktivity by sa mali zameriavať nielen na socioekonomické príčiny radikalizácie, ale aj na vzdelávanie a v neposlednom rade transfer skúseností a spoluprácu so štátnym sektorom. Vážnym problémom je aj nedostatok kooperácie medzi mimovládnyimi organizáciami v strednej a východnej Európe a medzinárodnými organizáciami a iniciatívami združujúcimi organizácie venujúce sa protiextrémistickým projektom v rámci európskeho kontinentu. Miera účasti neziskových organizácií zo strednej a východnej Európy je najmä v porovnaní so západnou Európou zásadne slabšia a nedostačujúca.

Čiastkové závery

Z diskusie v rámci druhého panelu sa dajú vyvodit' nasledujúce čiastkové závery:

- Rastúca miera transnacionálnej kooperácie extrémistických hnutí naznačuje, že pri vytváraní a realizovaní

stratégií na boj proti extrémizmu už nie je postačujúce zameriavať sa iba na národnú úroveň.

- Represívnu zložku boja proti extrémizmu, ktorú reprezentuje štát, by mali v mene efektivity a účinnosti dopĺňať aj aktivity smerujúce k prevencii a deradikalizácii v rámci spoločnosti, čo je priestor najmä pre mimovládny sektor.
- Dôležitá je najmä podpora projektov osvety a vzdelávania spoločnosti v oblasti demokratických hodnôt a praxe. Kľúčovým konceptom v otázke deradikalizácie je najmä otázka identity, ktorá v prípade prívržencov neonacistickej ideológie musí byť účinne nahradená stotožnením sa s demokratickými princípmi a hodnotami.
- Ako doplnok k tzv. exitovým programom, ktoré sa zameriavajú na asistovaný odchod extrémistov z neonacistického prostredia, by sa nemalo zabúdať aj na prevenciu vstupu nových jedincov do sociálnych vzťahov v rámci neonacistickej scény.

Záver

Aktuálne tendencie vývoja v oblasti rastúcej popularity extrémistických skupín a zvyšujúca sa miera transnacionálnej spolupráce a vzájomného inšpirovania sa medzi extrémistickými organizáciami v rámci Európy by mali byť zohľadnené aj v stratégiách boja proti extrémizmu v jednotlivých krajinách, čo však vo viacerých prípadoch nie je samozrejmosť. Ako sa zhodli aj experti počas diskusie v rámci okrúhleho stola zameraného na cezhraničnú spoluprácu extrémistických skupín, miera spolupráce štátnych orgánov ako aj

mimovládnych organizácií v rámci medzinárodných sietí nie sú dostatočné, a stratégie zamerané iba na riešenie extrémizmu na národnej úrovni nie sú v dostatočnej miere efektívne. Priestor na širokú odbornú diskusiu umožňujúcu výmenu skúseností a názorov je preto potrebný a vítaný.

Problematickou oblasťou, ktorej by sa mala venovať zvýšená pozornosť, ostáva aj vzájomná kooperácia štátnych orgánov, najmä polície, a mimovládneho sektora, pričom každý z aktérov má v boji proti extrémizmu nezastupiteľnú úlohu. Diskutujúci sa zhodli, že represia a neustála verejná kritika extrémistických ideológií je kvôli ich dogmatickej povahe nepostačujúca, keďže ich stratégie sa zväčša zakladajú práve na tom, že sa prezentujú ako bojovníci za nespravodlivosť a hrdinovia odporu s odvahou postaviť sa voči štátnym orgánom. Adekvátna pozornosť by mala byť venovaná podpore projektov, ktoré zabraňujú vzrastajúcej miere podpory týchto skupín v spoločnosti rovnako ako zvyšujúcej sa členskej základni extrémistických organizácií. Ide najmä o osvetu, vzdelávanie mladých ľudí v otázke demokratických hodnôt a v neposlednom rade podpore rozvoja štruktúr občianskej spoločnosti s cieľom predísť jej homogenizácii. Samostatnú kapitolu tvoria deradikalizačné exitové programy, ktoré síce v niektorých krajinách západnej a severnej Európy úspešne fungujú, v regióne strednej a východnej Európy sa však tieto spôsoby boja proti extrémizmu zatiaľ nevyužívajú. Účastníci okrúhleho stola sa preto na záver zhodli, že diskusie odborníkov na extrémizmus na medzinárodnej úrovni sú aj v budúcnosti žiaduce a prínosné najmä z pohľadu výmeny skúsenosti medzi krajinami, ktoré majú s realizáciou protixtrémistických projektov dlhoročnú skúsenosť, a krajinami, ktoré podobné programy iba rozbiehajú. ■

Vystupujúci

- Doc. JUDr. PhDr. Miroslav Mareš, PhD.
- Mgr. Michal Miklovič
- Astrid Bötticher, MA
- JUDr. Daniel Milo
- Thomas Grumke, Dr. phil., MA
- Mgr. et Mgr. Petra Vejvodová
- PhDr. Tomáš Nociar
- PhDr. Róbert Ondrejcsák, PhD.

Doc. JUDr. PhDr. Miroslav Mareš, PhD.

Miroslav Mareš is an Associate Professor at the Masaryk University (MU) in Brno. He is Head of the Section of the Security and Strategic Studies of the Department of Political Science of the Faculty of Social Studies MU. In 2005-2010 Mares was a leading researcher at the Institute of Comparative Political Research of the MU. In 2001-2008 he was an expert advisor at Regional Court in Brno (criminology). He is one of the leaders of extremism-related research in Central Europe. He focuses on research of extremism and terrorism, security analysis, party research. He is an author of number of expert publications.

Mgr. Michal Miklovič

Michal Miklovič holds diploma in Political Science from the Faculty of Humanity Studies at the Trnava University in Trnava. In 2003-2004 Mr. Miklovič worked as an analyst in a civic association "Aliancia Fair-play". Since 2003 he focuses on the research of political extremism in Slovakia, in which he cooperates with several NGOs. Since 2005 Mr. Miklovič works as an expert assistant at the Nation's Memory Institute, since 2009 he is editor at the Institute for the Study of Totalitarian Regimes, he specializes on research of foreign intelligence in the years 1948-1989. In the field of his research Mr. Miklovič is author of several expert studies.

Astrid Bötticher, MA

Astrid Bötticher is a PhD Candidate at the University of Hamburg (Thesis: "Extreme ideologies in comparison"). Mrs. Bötticher holds diploma in Political Science (Thesis: "New and traditional radical right – an ideology comparison"). With her research interest in theory and methodology of Extremism/Terrorism, she aims to advance the knowledge of social processes of political deviant behavior. Mrs. Bötticher is focused on Ideology, its strategies of survival, its functions and determinations in the ideology-customer, as well as effects of ideology on groups and society. Particularly, she pays attention to the field of social-psychology, sociology and political science within her research on political extremism. Mrs. Bötticher is a lecturer at the Private University Witten/Herdecke.

JUDr. Daniel Milo

Daniel Milo studied law at Comenius University in Bratislava and holds Doctor of Law degree in criminal law. His main field of expertise is extremism and hate crimes and he published or co-authored several publications on this issue. He worked for 7 years in People Against Racism - national anti-racist NGO in Slovakia - as a lawyer and chairman. In 2008 he joined OSCE-Office for Democratic Institutions and Human Rights as the Adviser on Combating Racism and Xenophobia, where he was responsible for law enforcement training on combating hate crimes and cyber hate related activities. Currently, he works at the Slovak Governments' Office, Department for Human Rights and National Minorities.

Thomas Grumke, Dr. phil., MA

Dr. Thomas Grumke studied political science and German literature in Osnabrück, Ottawa, Berlin, New York and Frankfurt/Oder. Mr. Grumke holds doctorate in „Right-Wing Extremism in the

United States“ (advisors: Professor Michael Minkenberg and Professor Hans Joas). He was a Research Fellow of the German Marshall Fund of the United States in 1997 and of the German Historical Institute in Washington, DC, in 1998. From 2000-2004 Dr. Grumke worked at the Bertelsmann Foundation, Gütersloh, and the Center for Democratic Culture, Berlin. Since 2004 he is a specialist on right-wing extremism at the Interior Ministry of the State of Nordrhein-Westfalen. Since 2005 Dr. Grumke is associate lecturer for political science at Heinrich-Heine-University Düsseldorf. He is an author of various publications and articles on political extremism in German and English.

Mgr. et Mgr. Petra Vejvodová

Petra Vejvodová is a research fellow and PhD. Candidate at the Department of Political Science at the Faculty of Social Studies, Masaryk University in Brno. In her research she is focusing on political extremism and radicalism in Europe. She works as a project manager in non-profit organization ERUDITIO PUBLICA o.p.s. Mrs. Vejvodová is devoted to projects to promote democratic culture and projects in the field of lifelong learning. She has written numerous expert studies on extremism, such as Autonomous Nationalism (Rexter 2008), Transnational Cooperation of the Far Right in the European Union and Attempts to Institutionalize Mutual Relations (in the publication The Extreme Right in Europe, editors Uwe Backes and Patrick Moreau, Vandenhoeck&Ruprecht, 2012), co-author of publication Extreme Right and Extreme Left in the Czech Republic (Grada 2011).

PhDr. Tomáš Nociar

Tomáš Nociar holds diploma in Political Science from the Faculty of Philosophy at the Trnava University in Trnava. In his thesis he focused on current right-wing extremism. Tomáš Nociar

received PhDr. from the Faculty of Political Science and International Relations at Matej Bel University in Banská Bystrica. In his research he focused on the development and activity of the extreme right in Slovakia. In the past Mr. Nociar cooperated with the Institute for Civic Education (Inštitútom pre občianske vzdelávanie), where he was co-author of “Report on the implementation of security policy on extremism in 2008”. He is also co-author of the research paper “Right wing extremism in Central Europe” (2011). Currently, Mr. Nociar is an external PhD Candidate at the Department of Political Science at the Faculty of Philosophy, Comenius University in Bratislava.

PhDr. Róbert Ondrejcsák, PhD.

Dr. Róbert Ondrejcsák holds Ph.D. in International Relations, Mgr in Political Science, History and Philosophy. In 2010-2012 Dr. Ondrejcsák was State Secretary of Ministry of Defence of the Slovak Republic. In 2007-2010 he was a Director of Center for European and North Atlantic Affairs (CENAA) and lecturer at the Faculty of Political Science and International Relations at Matej Bel University. Previously Dr. Ondrejcsák was a Director of the Institute for Security and Defence Studies, he also served as a Deputy Chief of the Mission of the Slovak Embassy to Hungary, as well as Foreign and Security Policy advisor to Vice-Chairman of the Slovak Parliament, advisor of the NATO Department at the Slovak Ministry of Defence and analyst of the Slovak Centre for Strategic Studies. Dr. Ondrejcsák is author and editor of numerous publications and lecturer at several universities.

2012

Centrum pre európske a severoatlantické vzťahy

Sládkovičova 7

811 06 Bratislava

www.cenaa.org